

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (ceturtnā palāta)

2016. gada 28. jūlijā *

PVN — Direktīva 2006/112/EK — Direktīvas spēkā esamība un interpretācija — Advokātu sniegtie pakalpojumi — Aplikšana ar PVN — Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību — Pušu procesuālo tiesību vienlīdzība — Juridiskā palīdzība

Lietā C-543/14

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Cour constitutionnelle* (Beļģija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2014. gada 13. novembrī un kas Tiesā registrēts 2014. gada 27. novembrī, tiesvedībā

Ordre des barreaux francophones et germanophone u.c.,

Jimmy Tessens u.c.,

Orde van Vlaamse Balies ,

Ordre des avocats du barreau d'Arlon u.c.

pret

Conseil des ministres ,

piedaloties:

Association Syndicale des Magistrats ASBL ,

Conseil des barreaux européens .

TIESA (ceturtnā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs T. fon Danvics [*T. von Danwitz*] (referents), tiesneši K. Likurģs [*C. Lycourģos*], E. Juhāss [*E. Juhász*], K. Vajda [*C. Vajda*] un K. Jirimēe [*K. Jürimäe*],

ģenerālvokāte E. Šarpstone [*E. Sharpston*],

sekretārs V. Turē [*V. Tourrès*], administrators,

nemot vērā rakstveida procesu un 2015. gada 16. decembrī tiesas sēdi,

* Tiesvedības valoda – franču.

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Ordre des barreaux francophones et germanophone* u.c. vārdā – V. Letellier, R. Leloup, E. Huisman, J. Buelens un C. T'Sjoen, avocats,
- J. Tessens u.c. vārdā – J. Toury un M. Denys, avocats,
- *Orde van Vlaamse Balies* vārdā – D. Lindemans un E. Traversa, avocats,
- *Ordre des avocats du barreau d'Arlon* u.c. vārdā – D. Lagasse, avocat,
- *Association Syndicale des Magistrats ASBL* vārdā – V. Letellier, avocat,
- *Conseil des barreaux européens* vārdā – M. Maus un M. Delanote, avocats,
- Beļģijas valdības vārdā – M. Jacobs un J.-C. Halleux, pārstāvji,
- Grieķijas valdības vārdā – K. Georgiadis un A. Dimitrakopoulou, pārstāvji,
- Francijas valdības vārdā – D. Colas un J.-S. Pilczer, pārstāvji,
- Eiropas Savienības Padomes vārdā – E. Chatziioakeimidou un E. Moro, kā arī M. Moore, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – H. Krämer un J.-F. Brakeland, kā arī M. Owsiany-Hornung, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2016. gada 10. marta tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par Padomes 2006. gada 28. novembra Direktīvas 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu (OV 2006, L 347, 1. lpp.) interpretāciju un spēkā esamību.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *Ordre des barreaux francophones et germanophone*, *Jimmy Tessens*, *Orde van Vlaamse Balies*, *Ordre des avocats du barreau d'Arlon*, kā arī citām fiziskām un juridiskām personām un *Conseil des ministres* (Beļģija) par prasību atcelt 60. pantu 2013. gada 30. jūlija *loi portant des dispositions diverses* [Likumā par dažādām tiesību normām] (2013. gada 1. augusta *Moniteur belge*, 48270. lpp.), ar kuru tika atcelts atbrīvojums no pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk tekstā – “PVN”) par tādiem pakalpojumiem, ko advokāti sniedz savas parastās darbības ietvaros.

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskās tiesības

ECPAK

- 3 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā – “ECPAK”) 6. pantā paredzēts:

“1. Ikvienam ir tiesības, nosakot savu civilo tiesību un pienākumu vai jebkuras viņam izvirzītās apsūdzības pamatotību krimināllietā, uz taisnīgu un atklātu lietas izskatīšanu saprātīgos termiņos neatkarīgā un objektīvā likumā noteiktā tiesā. [..]

[..]

3. Ikvienam, kas tiek apsūdzēts kriminālnoziedzumā, ir sekojošas minimālās tiesības:

[..]

c) aizstāvēt sevi pašam vai ar paša izvēlētu juridisku palīdzību, vai, ja trūkst līdzekļu, lai algotu šo juridisko palīdzību, saņemt to par velti, ja to prasa justīcijas intereses;

[..].”

- 4 ECPAK 14. pantā ir noteikts:

“Šajā Konvencijā minēto tiesību un brīvību īstenošana tiek nodrošināta bez jebkādas diskriminācijas – neatkarīgi no dzimuma, rases, ādas krāsas, valodas, reliģijas, politiskajiem vai citiem uzskatiem, nacionālās vai sociālās izcelsmes, saistības ar kādu nacionālo minoritāti, mantiskā stāvokļa, kārtas vai cita stāvokļa.”

Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām

- 5 Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām, ko 1966. gada 16. decembrī pieņēmusi Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālā Asambleja un kas stājies spēkā 1976. gada 23. martā (turpmāk tekstā – “SPPPT”), 14. panta 1. un 3. punkts ir formulēti šādi:

“1. Visas personas ir vienlīdzīgas tiesu un tribunālu priekšā. Ikvienam, nosakot izvirzītās apsūdzības krimināllietā pamatotību vai tiesības un pienākumus civilprocesā, ir tiesības uz taisnīgu un atklātu lietas izskatīšanu kompetentā, neatkarīgā un objektīvā ar likumu noteiktā tiesā. [..]

[..]

3. Ikvienam ir tiesības, ja tiek izskatīta jebkura viņam uzrādīta kriminālapsūdzība, uz sekojošām minimālām garantijām, pamatojoties uz visu personu vienlīdzību:

[..]

b) uz pietiekamu laiku un iespējām sagatavot savu aizstāvību un sazināties ar paša izraudzītu aizstāvi;

[..]

d) tikt tiesātam, viņam klātesot, un aizstāvēt sevi pašam vai ar paša izraudzīta aizstāvja starpniecību; tikt informētam, ja viņam nav aizstāvja, par šīm tiesībām un iecelt aizstāvi jebkurā gadījumā, kad tas nepieciešams taisnīguma interesēs, bez maksas, ja viņam nav pietiekamu līdzekļu šāda aizstāvja atalgošanai;

[..].”

6 Saskaņā ar SPPPT 26. pantu:

“Visi cilvēki ir vienlīdzīgi likuma priekšā, un viņiem ir tiesības bez jebkādas diskriminācijas uz vienādu likuma aizsardzību. Šai ziņā likumam jāaizliedz jebkura diskriminācija un jānodrošina visām personām vienāda un efektīva aizsardzība pret jebkādu diskrimināciju – neatkarīgi no rases, ādas krāsas, dzimuma, valodas, reliģijas, politiskās vai citas pārliecības, nacionālās vai sociālās izcelšanās, mantiskā stāvokļa, dzimšanas vai citiem apstākļiem.”

Orhūsas konvencija

7 Konvencijas par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem, kas parakstīta 1998. gada 25. jūnijā un Eiropas Kopienas vārdā apstiprināta ar Padomes 2005. gada 17. februāra Lēmumu 2005/370/EK (OV 2005, L 124, 1. lpp.) (turpmāk tekstā – “Orhūsas konvencija”), 9. pantā ir noteikts:

“1. Katra Puse saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem nodrošina to, ka ikvienai personai, kura uzskata, ka tās lūgums sniegt informāciju saskaņā ar 4. pantu ir ticis ignorēts, daļēji vai pilnīgi nepamatoti noraidīts, nepietiekami atbildēts vai kā citādi nav izskatīts atbilstoši minētā panta noteikumiem, ir iespēja pārskatīšanas nolūkā griezties tiesā vai kādā citā neatkarīgā un objektīvā institūcijā, kas noteikta likumā.

[..]

2. Katra Puse saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem nodrošina to, ka ieinteresētās sabiedrības pārstāvjiem,

a) kuriem ir pamatota interese vai arī

b) kuri uzskata, ka noticis tiesību aizskārums, ja šādu priekšnosacījumu paredz attiecīgās Puses administratīvā procesa normas,

ir iespēja pārskatīšanas nolūkā griezties tiesā un/vai kādā citā neatkarīgā un objektīvā institūcijā, kas noteikta likumā, lai – pamatojoties uz materiāliem vai procesuāliem aspektiem – apstrīdētu jebkura tāda lēmuma, darbības vai bezdarbības likumību, uz ko attiecas 6. panta noteikumi, ja šāda apstrīdēšana paredzēta attiecīgās valsts tiesību aktos, kā arī neskarot šā panta 3. punktu un citus attiecīgus šīs konvencijas noteikumus.

To, vai interese ir pamatota un vai ir noticis tiesību aizskārums, nosaka saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem un ar mērķi nodrošināt ieinteresētajai sabiedrībai plašas iespējas griezties tiesu iestādēs saistībā ar šīs konvencijas piemērošanu. Tādēļ a) apakšpunkta piemērošanas nolūkā par pamatotu uzskata ikvienas tādas nevalstiskas organizācijas interesi, kura atbilst 2. panta 5. punktā minētajām prasībām. Šādas organizācijas uzskata arī par tādām, kam ir tiesības, attiecībā uz kurām ir iespējams tiesību aizskārums, kā paredzēts b) apakšpunktā.

[..]

3. Turklāt, neskarot 1. un 2. punktā minētās pārskatīšanas procedūras, katra Puse nodrošina to, ka sabiedrības pārstāvjiem, kas atbilst attiecīgās valsts tiesību aktos noteiktajiem kritērijiem, ja tādi būtu, ir pieejamas administratīvas vai tiesas procedūras, lai apstrīdētu fizisku personu vai valsts iestāžu darbību vai bezdarbību, kas pārkāpj attiecīgās valsts tiesību aktus vides jomā.”

4. Turklāt, neskarot 1. punktu, šā panta 1., 2. un 3. punktā minētajām procedūrām ir jānodrošina pamatoti un efektīvi tiesiskie līdzekļi, tostarp, vajadzības gadījumā, pagaidu tiesiskās aizsardzības līdzekļi, un tām ir jābūt taisnīgām, objektīvām un ātrām, kā arī tās nav saistītas ar pārmērīgām izmaksām. Šajā pantā paredzētos lēmumus noformē vai reģistrē rakstiski. Tiesu un, ja iespējams, citu institūciju lēmumi ir publiski pieejami.

5. Lai šā panta noteikumus padarītu efektīvākus, katra Puse nodrošina to, ka sabiedrība tiek informēta par administratīvajām vai tiesas procedūrām, kas tai pieejamas pārskatīšanas nolūkā, kā arī lemj par atbilstošu palīdzības sistēmu ieviešanu, lai novērstu vai mazinātu finansiālus un citus šķēršļus saistībā ar griešanos tiesu iestādēs.”

Savienības tiesības

- 8 Direktīvas 2006/112 1. panta 2. punktā ir noteikts:

“Kopējās PVN sistēmas princips ir piemērot precēm un pakalpojumiem vispārēju nodokli par patēriņu, kas būtu tieši proporcionāls preču un pakalpojumu cenai neatkarīgi no to darījumu skaita, kas veikti ražošanas un izplatīšanas procesā pirms stadijas, kurā uzliek nodokli.

Par katru darījumu PVN, ko aprēķina no preču vai pakalpojumu cenas pēc attiecīgajām precēm vai pakalpojumiem piemērojamas likmes, uzliek pēc tam, kad atskaitīts dažādām izmaksu sastāvdaļām tieši piemērotais PVN.

Kopējo PVN sistēmu piemēro līdz mazumtirdzniecības stadijai, to ieskaitot.”

- 9 Saskaņā ar šīs direktīvas 2. panta 1. punktu:

“PVN uzliek šādiem darījumiem:

[..]

- c) pakalpojumu sniegšanai, ko par atlīdzību kādā dalībvalsts teritorijā veic nodokļa maksātājs, kas rīkojas kā tāds;

[..].”

- 10 Saskaņā ar šīs direktīvas 96. pantu dalībvalstis piemēro PVN pamatlikmi, ko katra dalībvalsts nosaka procentos no aprēķina bāzes un kas ir vienāda preču piegādei un pakalpojumu sniegšanai.

- 11 Šīs pašas direktīvas 98. panta 1. un 2. punktā ir noteikts:

“1. Dalībvalstis var piemērot vienu vai divas samazinātas likmes.

2. Samazinātas likmes piemēro tikai tādu kategoriju preču piegādei vai tādu kategoriju pakalpojumu sniegšanai, kas minēti III pielikumā.

[..].”

- 12 Direktīvas 2006/112 III pielikuma “To preču piegāžu un to pakalpojumu sniegšanas saraksts, kam var piemērot 98. pantā minētās samazinātās likmes” 15. punktā ir minēta “preču piegāde un pakalpojumu sniegšana, ko veic dalībvalstu par sociālās labklājības organizācijām atzītas organizācijas, kuras ir iesaistītas dzīves apstākļu uzlabošanas vai sociālās nodrošināšanas darbā, ja vien šie darījumi nav atbrīvoti saskaņā ar 132., 135. un 136. pantu”.
- 13 Šīs direktīvas 132. panta, kurš ir ietverts tās IX sadaļas 2. nodaļā “Atbrīvojumi konkrētām darbībām sabiedrības interesēs”, 1. punktā ir paredzēts:
- “Dalībvalstis atbrīvo no nodokļa šādus darījumus:
- [..]
- g) pakalpojumu sniegšanu un preču piegādes, kas ir cieši saistītas ar sociālo aprūpi un sociālo nodrošināšanu, tostarp tādas, ko veic veco ļaužu pansionāti, publisko tiesību subjekti vai citas struktūras, kuras attiecīgā dalībvalsts atzinusi par sociālās labklājības struktūrām;
- [..].”
- 14 Šīs direktīvas 168. panta a) punktā ir noteikts:
- “Ciktāl preces un pakalpojumus nodokļa maksātājs izmanto darījumiem, par kuriem uzliek nodokli, nodokļa maksātājam ir tiesības tajā dalībvalstī, kurā viņš veic šos darījumus, atskaitīt no nodokļa, par kuru nomaksu viņš ir atbildīgs:
- a) PVN, kas attiecīgajā dalībvalstī maksājams vai samaksāts par preču piegādēm vai pakalpojumu sniegšanu, ko tam veicis vai veiks cits nodokļa maksātājs;
- [..].”
- 15 Saskaņā ar minētās direktīvas 371. pantu “dalībvalstis, kuras 1978. gada 1. janvārī atbrīvoja no nodokļa šīs direktīvas X pielikuma B daļā minētos darījumus, drīkst turpināt atbrīvot šos darījumus saskaņā ar nosacījumiem, kuri tajā dienā bija spēkā attiecīgajā dalībvalstī”. Šajā darījumu sarakstā ir tostarp advokātu sniegtie pakalpojumi.

Beļģijas tiesības

- 16 1969. gada 3. jūlija *loi créant le code de la taxe sur la valeur ajoutée* [Likuma, ar kuru izveido Pievienotās vērtības nodokļa kodeksu] (1969. gada 17. jūlija *Moniteur belge*, 7046. lpp.) redakcijas pirms 2013. gada 13. jūlija likuma spēkā stāšanās 44. panta 1. punktā bija noteikts:
- “No nodokļa ir atbrīvota tāda pakalpojumu sniegšana, kuru savas parastās darbības ietvaros veic šādas personas:
- 1° advokāti [..]
- [..].”
- 17 Saskaņā ar 2013. gada 30. jūlija likuma, kurš stājās spēkā 2014. gada 1. janvārī, 60. pantu:
- “44. panta [1. punkta] 1.°apakšpunkts Pievienotās vērtības nodokļa kodeksā, kas aizstāts ar 1992. gada 28. decembra likumu un grozīts ar 2011. gada 28. decembra likumu, tiek atcelts.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi.

- 18 Pamatlietā *Cour constitutionnelle* [Konstitucionālajā tiesā] (Beļģija) tiek izskatīta virkne prasību par 2013. gada 30. jūlija likuma 60. panta atcelšanu. Ar šo tiesību normu no 2014. gada 1. janvāra tika izbeigts advokātu sniegto pakalpojumu atbrīvojums no PVN, kuru Beļģijas karaliste bija saglabājusi, pamatojoties uz Direktīvas 2006/112 371. pantā ietverto pārejas noteikumu.
- 19 Advokātu sniegtajiem pakalpojumiem tiek piemērota likumā noteiktā 21 % likme.
- 20 Iesniedzējtiesai ir šaubas par to, vai advokātu pakalpojumu aplikšana ar PVN un šo pakalpojumu izmaksu paaugstināšanās, kuru izraisa šī aplikšana ar nodokli, ir saderīgas ar tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību un it īpaši – tiesībām uz advokāta palīdzību. Turklāt tā šaubās par to, vai stridīgais tiesiskais regulējums pamatlietā atbilst pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principam, jo šis izmaksu palielinājums skar vienīgi personas, kas nav nodokļa maksātāji un kas nesaņem juridisko palīdzību, savukārt nodokļa maksātājiem ir iespēja atskaitīt par šiem pakalpojumiem samaksāto PVN.
- 21 Šādos apstākļos *Cour constitutionnelle* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1. a) Vai Direktīva 2006/112, ar ko advokātu sniegtajiem pakalpojumiem ir uzlikts PVN, neņemot vērā apstākli, vai attiecīgā persona, kurai nepienākas juridiskā palīdzība, ir PVN maksātāja vai nē, no tiesību uz advokāta palīdzību un pušu procesuālo tiesību vienlīdzības viedokļa raugoties, ir saderīga ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu, lasot to kopā ar SPPPT 14. pantu un ECPAK 6. pantu, ciktāl šajā pantā ir atzītas ikviena tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu, iespējas ikvienai personai saņemt konsultāciju, aizstāvību un pārstāvību un juridisko palīdzību tiem, kam nav pietiekamu līdzekļu, ciktāl šī palīdzība ir nepieciešama, lai nodrošinātu vēršanās tiesā efektivitāti?
- b) Vai to pašu iemeslu dēļ Direktīva 2006/112 ir saderīga ar Orhūsas konvencijas 9. panta 4. un 5. punktu, ciktāl šajās tiesību normās ir paredzētas tiesības vērsties tiesā un tas, ka šīm procedūrām ir jābūt saistītām ar nelielām izmaksām un tām ir jābūt līdzeklim, kas sekmē “atbilstošu palīdzības sistēmu ieviešanu, lai novērstu vai mazinātu finansiālus un citus šķēršļus saistībā ar vēršanos tiesu iestādēs”?
- c) Vai pakalpojumi, ko sniedz advokāti valsts juridiskās palīdzības sistēmas ietvaros, var tikt iekļauti pakalpojumos, kuri ir uzskaitīti Direktīvas 2006/112 132. panta 1. punkta g) apakšpunktā un kuri ir tiešā veidā saistīti ar palīdzības sniegšanu un sociālo nodrošinājumu, vai arī tiem var piemērot atbrīvojumu no nodokļa saskaņā ar citu direktīvas tiesību normu? Ja atbilde uz šo jautājumu ir noliedzoša, vai Direktīva 2006/112, interpretēta tādējādi, ka tā neļauj atbrīvot no PVN advokātu sniegtos pakalpojumus personām, kurām valsts juridiskās palīdzības sistēmas ietvaros pienākas juridiskā palīdzība, ir saderīga ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu, lasot to kopā ar SPPPT 14. pantu un ECPAK 6. pantu?
- 2) Ja atbildes uz [pirmā jautājuma a)–c) daļā] minētajiem jautājumiem ir noliedzošas, vai Direktīvas 2006/112 98. pants, kurā nav paredzēta iespēja piemērot samazinātu PVN likmi advokātu sniegtajiem pakalpojumiem, vajadzības gadījumā ņemot vērā, vai attiecīgā persona, kurai nepienākas juridiskā palīdzība, ir vai nav PVN maksātāja, ir saderīgs ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu, lasot to kopā ar SPPPT 14. pantu un ECPAK 6. pantu, ciktāl šajā pantā ir atzītas ikviena tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu, iespējas ikvienai personai saņemt konsultāciju, aizstāvību un pārstāvību un juridisko palīdzību tiem, kam nav pietiekamu līdzekļu, ciktāl šī palīdzība ir nepieciešama, lai nodrošinātu efektīvu tiesiskuma īstenošanu?
- 3) Ja atbildes uz [pirmā jautājuma a)–c) daļā] minētajiem jautājumiem ir noliedzošas, vai Direktīvas 2006/112 132. pants ir saderīgs ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 20. un 21. pantā un LESD 9. pantā, lasot tos kopā ar šīs Hartas 47. pantu, nostiprināto vienlīdzības un nediskriminācijas principu, ciktāl tajā līdzās citām darbībām sabiedrības interesēs nav paredzēts atbrīvot no PVN

advokātu sniegtos pakalpojumus, vienlaikus kā darbības sabiedrības labā atbrīvojot no PVN citu pakalpojumu sniegšanu, piemēram, pakalpojumus, ko sniedz valsts pasta dienesti, dažādus medicīnas pakalpojumus, kā arī ar izglītošanu, sportu vai fizisko audzināšanu, vai kultūru saistītus pakalpojumus, un šī atšķirīgā attieksme pret advokātu sniegtajiem pakalpojumiem un direktīvas 132. pantā no nodokļa atbrīvotajiem pakalpojumiem raisa pietiekamas šaubas, jo advokātu sniegtie pakalpojumi sekmē noteiktu pamattiesību ievērošanu?

- 4) a) Ja atbildes uz [pirmā jautājuma a)–c) daļā] minētajiem jautājumiem ir noliedzošas, vai Direktīvas 2006/112/EK 371. pantu saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu var interpretēt tādējādi, kas tas ļauj Savienības dalībvalstij daļēji saglabāt advokātu sniegto pakalpojumu atbrīvojumu no nodokļa tad, kad šie pakalpojumi tiek sniegti personām, kas nav PVN maksātāji?
- b) Vai Direktīvas 2006/112/EK 371. pantu saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu var interpretēt arī tādējādi, ka tas ļauj Savienības dalībvalstij daļēji saglabāt advokātu sniegto pakalpojumu atbrīvojumu no nodokļa tad, kad šie pakalpojumi tiek sniegti personām, kurām valsts juridiskās palīdzības sistēmas ietvaros pienākas juridiskā palīdzība?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmā jautājuma a) daļu

- 22 Ar pirmā jautājuma a) daļu iesniedzējtiesa būtībā Tiesai lūdz pārbaudīt Direktīvas 2006/112 1. panta 2. punkta un 2. panta 1. punkta c) apakšpunkta spēkā esamību, ņemot vērā Eiropas Savienības pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. pantā garantētās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principu, ciktāl ar šīm tiesību normām ar PVN tiek aplikti advokātu sniegtie pakalpojumi personām, kuras nesaņem juridisko palīdzību valsts juridiskās palīdzības sistēmas ietvaros.
- 23 Tā kā iesniedzējtiesa atsaucas ne vien uz Hartas 47. pantu, bet arī uz SPPPT 14. pantu un ECPAK 6. pantu, jāatgādina, ka, lai gan – kā ir apstiprināts LES 6. panta 3. punktā – pamattiesības, kas garantētas ECPAK, ir Savienības tiesību vispārīgie principi pamats un Hartas 52. panta 3. punktā ir noteikts pienākums tajā ietvertajām tiesībām piešķirt tādu pašu nozīmi un piemērošanas jomu kā atbilstošajām tiesībām, kas ir garantētas ECPAK, tomēr šī pēdējā konvencija, tā kā Savienība nav tai pievienojusies, nav Savienības tiesību sistēmā formāli integrēts juridisks instruments (spriedumi, 2013. gada 26. februāris, *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, 44. punkts; 2015. gada 3. septembris, *Inuit Tapiriit Kanatami u.c./Komisija*, C-398/13 P, EU:C:2015:535, 45. punkts, kā arī 2016. gada 15. februāris, *N.*, C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 45. punkts). Šis pēdējais secinājums attiecas arī uz SPPPT. Tādējādi Direktīvas 2006/112 spēkā esamība ir jāizvērtē, ņemot vērā tikai Hartā garantētās pamattiesības (šajā ziņā skat. spriedumu, 2016. gada 15. februāris, *N.*, C-601/15 PPU, EU:C:2015:84, 46. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 24 Kas attiecas uz uzdotā jautājuma prasītās pārbaudes apjomu, jānorāda, ka tā ir ierobežota ar konkrētajām izmaksām, kas izriet no advokātu pakalpojumu aplikšanas ar PVN ar likmi 21 % apmērā, un neattiecas uz visām ar tiesvedību saistītajām izmaksām.
- 25 Turklāt iesniedzējtiesas šaubas attiecas tikai uz tādu personu situāciju, kuru nesaņem juridisko palīdzību atbilstoši attiecīgajām valststiesību normām. Saskaņā ar šīs tiesas sniegtajām norādēm personas, kuras saņem šo palīdzību, neietekmē iespējamā advokātu izmaksu palielināšanas, kas var izrietēt no advokātu pakalpojumu aplikšanas ar PVN, jo šo pakalpojumu sniegšanu apmaksā Beļģijas valsts.

26 Savukārt pārējām personām atbilstoši valsts tiesībās paredzētajiem noteikumiem principā jāuzņemas advokāta izmaksas, ieskaitot PVN, kas, pēc iesniedzējtiesas domām, rada jautājumus par šāda nodokļu maksājuma saderību ar Hartas 47. pantā garantētajām tiesībām uz tiesību efektīvu aizsardzību. Turklāt šai tiesai ir arī šaubas par šī nodokļu maksājuma saderību ar pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principu, jo vienīgi personām, kas ir šī nodokļa maksātājas, ir tiesības saskaņā ar Direktīvas 2006/112 168. panta a) punktu atskaitīt par advokātu pakalpojumiem samaksāto PVN priekšnodokli, un šo pakalpojumu aplikšana ar PVN tādējādi atšķirīgi ietekmē personas atkarībā no tā, vai tās ir vai nav nodokļa maksātāji.

Par tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību

27 Hartas 47. pantā it nostiprinātas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, un saskaņā ar šī panta otro daļu šīs tiesības ietver tostarp ikvienas personas iespējas saņemt advokāta konsultāciju, aizstāvību un pārstāvību. Šī panta trešajā daļā garantētas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, piešķirot juridisko palīdzību personām, kurām nav pietiekamu līdzekļu.

28 Šajā ziņā jānorāda, ka no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka atbilstoši attiecīgajām valsts tiesību normām tiek pieņemts, ka personu, kurām nav tiesību uz juridisko palīdzību – un uz kurām vienīgajam attiecas pirmā jautājuma a) daļa –, rīcībā ir pietiekami līdzekļi, lai spētu piekļūt tiesai ar advokāta pārstāvības palīdzību. Un attiecībā uz šīm personām Hartas 47. pantā nostiprinātas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību principā negarantē tiesības uz to, ka advokātu pakalpojumi tiks atbrīvoti no PVN.

29 Pirmā jautājuma a) daļa par Direktīvas 2006/112 1. panta 2. punkta un 2. panta 1. punkta c) apakšpunkta spēkā esamību no Hartas 47. panta viedokļa ir jānovērtē, ņemot vērā pašu šo tiesību normu īpašības, un nevar būt atkarīga no katra konkrētā gadījuma īpašajiem apstākļiem.

30 Turklāt, lai gan pieeja tiesai un tiesību aizsardzības tiesā efektivitāte ir atkarīgas no daudziem visa veida faktoriem, tomēr tas nemaina to, ka ar tiesvedību saistītās izmaksas, kuru starpā ir PVN, ar kuru tiek aplikta advokātu pakalpojumu sniegšana, arī var ietekmēt personas lēmumu aizstāvēt savas tiesības tiesā, izmantojot kā pārstāvi advokātu.

31 Tomēr no Tiesas judikatūras vairākās citās jomās, kas nav PVN, izriet, ka šādu izmaksu aplikšana ar nodokli var tikt apšaubīta no Hartas 47. pantā garantēto tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību viedokļa tikai tad, ja šīs izmaksas ir nepārvarams šķērslis (pēc analogijas skat. spriedumu, 2010. gada 22. decembris, *DEB*, C-279/09, EU:C:2010:811, 61. punkts, un rikojumu, 2012. gada 13. jūnijs, *GREP*, C-156/12, nav publicēts, EU:C:2012:342, 46. punkts) vai ja tās padara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtina to tiesību īstenošanu, kas piešķirtas Savienības tiesībās (pēc analogijas skat. spriedumu, 2015. gada 6. oktobris, *Orizzonte Salute*, C-61/14, EU:C:2015:655, 48., 49. un 58. punkts).

32 Prasītāji pamatlietā gan ir uzsvēruši, ka advokātu pakalpojumu aplikšana ar PVN ar 21% likmi personām, kas nesaņem juridisko palīdzību un uz kurām vienīgajām attiecas pirmā jautājuma a) daļa, nozīmē būtisku ar tiesvedību saistīto izmaksu palielinājumu.

33 Tomēr, kā it īpaši norādīja Beļģijas valdība savos rakstveida apsvērumos, šo pakalpojumu aplikšana ar PVN ar 21% likmi nenozīmē advokātu izmaksu pieaugumu tādā pašā proporcijā, jo saskaņā ar Direktīvas 2006/112 168. panta a) punktu tiem kā nodokļa maksātājiem ir tiesības atskaitīt PVN, ar kuru tiek aplikta preču un pakalpojumu iegāde saistībā ar to sniegtajiem pakalpojumiem. Un, tā kā to tiesību uz atskaitīšanu īstenošana var samazināt viņu izmaksas, nav droši zināms, cik lielā mērā advokāti būs finansiāli spiesti no PVN izrietošās izmaksas iekļaut savos honorāros.

- 34 Šo honorāru iespējama palielinājuma apmērs ir vēl jo vairāk nezināms tādēļ, ka Beļģijā tiek piemērota sistēma, kurā par honorāriem brīvi vienojas. Šādas honorāru sistēmas – kas balstās uz konkurenci starp advokātiem – ietvaros tiem ir jāņem vērā viņu klientu finansiālais stāvoklis. Turklāt, kā savu secinājumu 85. punktā norādījusi ģenerālvokāte, saskaņā ar attiecīgo valsts tiesisko regulējumu advokātu honorāriem jāievēro pamatotas mērenības robežas.
- 35 Tādējādi nevar konstatēt nekādu ciešu vai mehānisku sakarību starp advokātu pakalpojumu aplikšanu ar PVN un šo pakalpojumu izmaksu palielināšanos.
- 36 Katrā ziņā, tā kā PVN apmērs pamatlietā nebūt nav būtiskākā ar tiesvedību saistīto izmaksu daļa, nevar uzskatīt, ka advokātu pakalpojumu aplikšana ar PVN pati par sevi būtu nepārvarams šķērslis pieejai tiesai vai padarītu praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtinātu to tiesību īstenošanu, kas piešķirtas Savienības tiesībās. Šādos apstākļos tas, ka šī aplikšana ar nodokli, iespējams, var izraisīt šo izmaksu pieaugumu, nevar likt šādu aplikšanu ar nodokli apšaubīt no Hartas 47. pantā garantēto tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību viedokļa.
- 37 Gadījumā, ja kādas konkrētas lietas īpašie apstākļi nozīmētu, ka advokātu pakalpojumu aplikšana ar PVN pati par sevi ir radījusi nepārvaramu šķērslī pieejai tiesai vai padara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināta to tiesību īstenošanu, kas piešķirtas Savienības tiesībās, tas būtu jāņem vērā, attiecīgi pielāgojot tiesības uz juridisko palīdzību atbilstoši Hartas 47. panta trešajai daļai.
- 38 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, jāatzīst, ka ar tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību piešķirtā aizsardzība neattiecas uz advokātu pakalpojumu aplikšanu ar PVN.

Par pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principu

- 39 Prasītāji pamatlietā apstrīd Direktīvas 2006/112 1. panta 2. punkta un 2. panta 1. punkta c) apakšpunkta spēkā esamību no pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principa viedokļa ar pamatojumu, ka advokātu pakalpojumu aplikšana ar PVN ar 21 % likmi rada nelabvēlīgu situāciju personām, kas nav nodokļa maksātāji, salīdzinājumā ar personām, kas tādas ir. Šī nelabvēlīgā situācija izrietot no tā, ka šiem pēdējiem atšķirībā no pirmajiem ir tiesības uz atskaitīšanu un tie neuzņemas no šīs PVN piemērošanas izrietošās finansiālās izmaksas.
- 40 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru pušu procesuālo tiesību vienlīdzības princips, kas izriet no paša lietas taisnīgas izskatīšanas jēdziena un kura mērķis ir nodrošināt līdzsvaru starp tiesvedības pusēm, garantējot, ka ikviena tiesvedības puse var novērtēt un apstrīdēt katru tiesā iesniegto dokumentu, ietver pienākumu sniegt katrai pusei saprātīgu iespēju izklāstīt savu lietu, tostarp iesniegt savus pierādījumus apstākļos, kas tai nerada acīmredzami nelabvēlīgāku situāciju salīdzinājumā ar pretējo pusi (šajā ziņā skat. spriedumus, 2012. gada 6. novembris, *Otis* u.c., C-199/11, EU:C:2012:684, 71. un 72. punkts; 2014. gada 12. novembris, *Guardian Industries* un *Guardian Europe*/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 31. punkts, kā arī rīkojumu, 2015. gada 16. jūlijs, *Sánchez Morcillo* un *Abril García*, C-539/14, EU:C:2015:508, 48. punkts).
- 41 Šī principa mērķis ir nodrošināt procesuālo līdzsvaru starp tiesvedības dalībniekiem, garantējot šo dalībnieku tiesību un pienākumu vienlīdzību attiecībā it īpaši uz pierādījumu iegūšanu un sacikstes procesu tiesā (šajā ziņā skat. spriedumu, 2012. gada 6. novembris, *Otis* u.c., C-199/11, EU:C:2012:684, 71. un 72. punkts), kā arī šo dalībnieku tiesības uz pārsūdzību (spriedums, 2014. gada 17. jūlijs, *Sánchez Morcillo* un *Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, 44., 48. un 49. punkts).
- 42 Tomēr, kā savos Tiesai iesniegtajos apsvērumos norādījusi Padome, pušu procesuālo tiesību vienlīdzības princips neparedz pienākumu radīt pusēm vienlīdzīgu situāciju attiecībā uz tiesvedības finansiālajam izmaksām.

- 43 Attiecībā uz advokātu pakalpojumu aplikšanu ar PVN ar likmi 21 % apmērā jānorāda, ka, lai gan aplikšana ar šo nodokli un tiesību uz atskaitīšanu izmantošana tiešām var attiecībā uz identisku honorāra apmēru radīt finansiālas priekšrocības personai, kura ir nodokļa maksātājs, salīdzinājumā ar personu, kas tāda nav, tomēr šīs finansiālas priekšrocības nevar ietekmēt pušu procesuālo tiesību vienlīdzību.
- 44 Šī sprieduma 28. punktā ir konstatēts, ka tiek pieņemts, ka šīm personām principā ir pietiekami līdzekļi, kas ļauj segt ar tiesvedību saistītas izmaksas, tostarp advokāta honorārus. Tādējādi, lai gan ir iespējama finansiāli nelabvēlīga situācija, ko advokātu pakalpojumu aplikšana ar nodokli var radīt kādām no šīm personām, šī aplikšana ar nodokli, par kādu ir runa pamatlietā, attiecībā uz tiesībām uz lietas taisnīgu izskatīšanu nav tāda, kas personām, kuras nav nodokļa maksātāji, radītu acīmredzami nelabvēlīgu situāciju salīdzinājumā ar personām, kas ir nodokļa maksātāji.
- 45 Kā savos Tiesai iesniegtajos apsvērumos norādījusi Komisija, strīda puses spēja samaksāt augstāku advokāta honorāru nekā tā pretinieka maksātais honorārs katrā ziņā nenozīmē labāku juridisku pārstāvību. Saskaņā ar šī sprieduma 35. punktā ietverto atzinumu tādas sistēmas ietvaros kā Beļģijā spēkā esošā sistēma, kurā par honorāriem brīvi vienojas, advokātiem var būt jāņem vērā viņu klientu finansiālais stāvoklis un saviem klientiem, kas nav nodokļa maksātāji, jāpieprasa PVN ietveroši honorāri, kas ir zemāki nekā tie, kādus tie pieprasa saviem klientiem, kas ir nodokļa maksātāji.
- 46 Tādējādi jāatzīst, ka ar pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principu sniegtā garantija neattiecas uz advokātu pakalpojumu aplikšanu ar PVN ar likmi 21 % apmērā.
- 47 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmā jautājuma a) daļu jāatbild, ka Direktīvas 2006/112 1. panta 2. punkta un 2. panta 1. punkta c) apakšpunkta pārbaude, ņemot vērā Hartas 47. pantā garantētās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principu, nav atklājusi nevienu apstākli, kas varētu ietekmēt to spēkā esamību, ciktāl ar šīm tiesību normām ar PVN tiek aplikti advokātu sniegtie pakalpojumi personām, kuras nesaņem juridisko palīdzību valsts juridiskās palīdzības sistēmas ietvaros.

Par pirmā jautājuma b) daļu

- 48 Ar pirmā jautājuma b) daļu iesniedzējtiesa būtībā Tiesai lūdz pārbaudīt Direktīvas 2006/112 1. panta 2. punkta un 2. panta 1. punkta c) apakšpunkta spēkā esamību, ņemot vērā Orhūsas konvencijas 9. panta 4. un 5. punktu, ciktāl ar tiem advokātu pakalpojumi tiek aplikti ar PVN.
- 49 Šajā ziņā ir jāatgādina – no Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka, lai pamatotu prasību atcelt Savienības atvasināto tiesību aktu vai arī iebildi par šāda akta prettiesiskumu, uz starptautiskā nolīguma, kura līgumslēdzēja puse ir Savienība, noteikumiem var atsaukties tikai ar divkārtu nosacījumu, ka, pirmkārt, tas nav pretrunā šī nolīguma būtībai un sistēmai un, otrkārt, ka šī nolīguma noteikumi to satura ziņā šķiet beznosacījuma un pietiekami precīzi (spriedums, 2015. gada 13. janvāris, Padome u.c./*Vereniging Milieudefensie un Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht*, no C-401/12 P līdz C-403/12 P, EU:C:2015:4, 54. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 50 Kas attiecas uz Orhūsas konvencijas 9. panta 4. punktu, no šīs tiesību normas formulējuma izriet, ka to ir paredzēts piemērot tikai šīs konvencijas 9. panta 1., 2. un 3. punktā minētajām procedūrām. Savukārt šīs pēdējās tiesību normas neietver nevienu beznosacījuma un pietiekami precīzu pienākumu, kas varētu tieši reglamentēt privātpersonu tiesisko situāciju.
- 51 Tiesa attiecībā uz šīs konvencijas 9. panta 3. punktu ir nospriedusi, ka, tā kā vienīgi “sabiedrības pārstāvjiem, kas atbilst attiecīgās valsts tiesību aktos noteiktajiem kritērijiem, ja tādi būtu,” ir šajā tiesību normā paredzētās tiesības, šīs normas ieviešana vai iedarbība ir atkarīga no tālāka pasākuma

pieņemšanas (spriedumi, 2011. gada 8. marts, *Lesoochranárske zoskupenie*, C-240/09, EU:C:2011:125, 45. punkts, kā arī 2015. gada 13. janvāris, *Padome u.c./Vereniging Milieudefensie un Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht*, no C-401/12 P līdz C-403/12 P, EU:C:2015:4, 55. punkts).

- 52 Kā savu secinājumu 92. punktā norādījusi ģenerālvokāte, Orhūsas konvencijas 9. panta 1. un 2. punktā ir atsauces arī uz valsts tiesību aktos noteiktajiem kritērijiem. Saskaņā ar šīm tiesību normām tajās paredzētās pārsūdzību procedūras ir jānosaka “saskaņā ar attiecīgās [konvencijas dalībvalsts] valsts tiesību aktiem” un valsts likumdevējam tostarp jāizlemj, vai viņš vēlas paredzēt iespēju pārskatīšanas nolūkā “griezties tiesā vai kādā citā neatkarīgā un objektīvā institūcijā”. Turklāt no šīs konvencijas 9. panta 2. punkta otrās daļas izriet, ka “to, vai interese ir pamatota un vai ir noticis tiesību aizskārums”, ir jānosaka saskaņā ar valsts tiesību aktiem.
- 53 No tā izriet, ka Orhūsas konvencijas 9. panta 4. punktā ir atsauce vienīgi uz tām šīs konvencijas tiesību normām, kuras neatbilst šī sprieduma 49. punktā minētajiem kritērijiem, lai uz tām varētu atsaukties, pamatojot prasību atcelt Savienības atvasināto tiesību aktu.
- 54 Tādējādi uz šīs konvencijas 9. panta 4. punktu nevar atsaukties, lai apstrīdētu Direktīvas 2006/112 spēkā esamību.
- 55 Attiecībā uz Orhūsas konvencijas 9. panta 5. punktu – no šīs tiesību normas, saskaņā ar kuru šīs konvencijas puses “lemj par atbilstošu palīdzības sistēmu ieviešanu”, lai novērstu vai mazinātu finansiālus un citus šķēršļus saistībā ar griešanos tiesu iestādēs, izriet, ka arī tā neietver pietiekami precīzu un beznosacījuma pienākumu un ka attiecībā uz tās izpildi un sekām tā ir atkarīga no vēlāka akta pieņemšanas.
- 56 Šādos apstākļos uz šīs konvencijas 9. panta 5. punktu tā rakstura dēļ nevar atsaukties, lai apstrīdētu Direktīvas 2006/112 spēkā esamību.
- 57 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmā jautājuma b) daļu jāatbild, ka uz Orhūsas konvencijas 9. panta 4. un 5. punktu nevar atsaukties, lai novērtētu Direktīvas 2006/112 1. panta 2. punkta un 2. panta 1. punkta c) apakšpunkta spēkā esamību.

Par pirmā jautājuma c) daļu

- 58 Ar pirmā jautājuma c) daļu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2006/112 132. panta 1. punkta g) apakšpunkts vai “citas šīs direktīvas tiesību normas” ir jāinterpretē tādējādi, ka pakalpojumi, kurus advokāti sniedz personām, kuras saņem juridisko palīdzību tādas valsts juridiskās palīdzības sistēmas ietvaros kā pamatlietā, ir atbrīvoti no PVN. Noliedzošas atbildes uz šo jautājumu gadījumā šī tiesa Tiesai būtībā lūdz pārbaudīt šīs direktīvas 1. panta 2. punkta un 2. panta 1. punkta c) apakšpunkta spēkā esamību no Hartas 47. panta viedokļa, ciktāl ar šīm tiesību normām šo pakalpojumu sniegšana tiek aplikta ar PVN.
- 59 Ievadam jānorāda, ka, lai gan uzdotajā jautājuma galvenokārt ir atsauce gan uz Direktīvas 2006/112 132. panta 1. punkta g) apakšpunktu, gan uz iespējamu “citu direktīvas tiesību normu”, lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu neļauj identificēt citas šīs direktīvas tiesību normas, kas nav 132. panta 1. punkta g) apakšpunkts, pamatojoties uz kurām advokātu pakalpojumi, kas sniegti valsts juridiskās palīdzības sistēmas ietvaros, varētu tikt atbrīvoti no PVN.
- 60 Kā savu secinājumu 54. un 55. punktā norādījusi ģenerālvokāte, lai gan Tiesa vēl nav lēmusi par Direktīvas 2006/112 132. panta 1. punkta g) apakšpunkta paredzētā atbrīvojuma piemērošanu saskaņā ar valsts juridiskās palīdzības sistēmu advokātu sniegtajiem pakalpojumiem, tā tomēr ir nospriedusi, ka

šo pakalpojumu sniegšanai nevar piemērot samazinātu PVN likmi saskaņā ar šīs direktīvas 98. panta 2. punktu, to skatot kopā ar III pielikuma 15. punktu (šajā ziņā skat. spriedumu, 2010. gada 17. jūnijs, Komisija/Francija, C-492/08, EU:C:2010:348, 47. punkts).

- 61 Šajā sprieduma Tiesa uzskatīja, ka, tā kā ar šīs direktīvas III pielikuma 15. punktu dalībvalstīm ir atļauts piemērot samazinātu PVN likmi nevis visiem sociālajiem pakalpojumiem, bet gan tikai tiem sociālajiem pakalpojumiem, ko sniedz organizācijas, kuras atbilst divām prasībām – kurām pašām ir labdarības organizācijas raksturs un kuras ir iesaistītas dzīves apstākļu uzlabošanas un sociālās nodrošināšanas darbā – Savienības likumdevēja griba attiecināt iespējamību piemērot samazinātu likmi vienīgi uz tiem pakalpojumiem, ko sniedz organizācijas, kuras atbilst abām prasībām, nebūtu ievērota, ja dalībvalsts varētu brīvi kvalificēt privātas apvienības, kuru mērķis ir peļņas gūšana, kā organizācijas minētā 15. punkta nozīmē tikai tāpēc vien, ka šīs apvienības sniedz arī sociālus pakalpojumus (šajā ziņā skat. spriedumu, 2010. gada 17. jūnijs, Komisija/Francija, C-492/08, EU:C:2010:348, 43. un 44. punkts).
- 62 Tādējādi Tiesa nosprieda, ka dalībvalsts nevar piemērot samazinātu PVN likmi pakalpojumu sniegšanai, ko veic privātas apvienības, kuru mērķis ir peļņas gūšana, pamatodamās vienīgi uz šo pakalpojumu rakstura vērtējumu, neņemot vērā šo apvienību izvirzītos mērķus, aplūkotus kopumā, un šo apvienību sociālās līdzdalības stabilitāti. Ņemot vērā to vispārējos mērķus un to, ka nav stabilas iespējamās sociālās līdzdalības, advokātu un *avoués* profesionālo kategoriju kopumā nevar uzskatīt par tādu, kam būtu sociāls raksturs (šajā ziņā skat. spriedumu, 2010. gada 17. jūnijs, Komisija/Francija, C-492/08, EU:C:2010:348, 45. un 46. punkts).
- 63 Šī judikatūra *mutatis mutandis* ir piemērojama Direktīvas 2006/112 132. panta 1. punkta g) apakšpunktam, jo tā piemērošana ir ne vien pakļauta nosacījumam par attiecīgo pakalpojumu sociālo raksturu, bet turklāt ir ierobežota ar tādu pakalpojumu sniegšanu, ko sniegušas struktūras, kuras atzītas par sociālās labklājības struktūrām.
- 64 Šajā gadījumā no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka pakalpojumus valsts juridiskās palīdzības sistēmas ietvaros nesniedz visi advokāti, bet tikai tie, kas brīvprātīgi piesakās sniegt šos pakalpojumus vai nu galvenokārt, vai pakārtoti un kas šajā nolūkā ir iekļauti ik gadus izveidotā sarakstā. Tādējādi šķiet, ka pakalpojumu sniegšana šādas sistēmas ietvaros ir tikai viens no advokāta profesijas mērķiem.
- 65 Līdz ar to advokātu pakalpojumi, kas sniegti valsts juridiskās palīdzības sistēmas, par kuru ir runa pamatlietā, ietvaros, nav atbrīvoti no PVN saskaņā ar Direktīvas 2006/112 132. panta 1. punkta g) apakšpunktu.
- 66 Visbeidzot gadījumā, ja šo pakalpojumu sniegšana nebūtu atbrīvota no PVN, iesniedzējtiesa vaicā par šīs direktīvas 1. panta 2. punkta un 2. panta 1. punkta c) apakšpunkta spēkā esamību no Hartas 47. panta viedokļa, ciktāl ar tiem uz minēto pakalpojumu sniegšanu ir attiecināts PVN ar likmi 21 %. Šajā ziņā šķiet, ka no iesniedzējtiesas sniegtajām norādēm izriet, ka valsts juridiskās palīdzības sistēmā, par kuru ir runa pamatlietā, tiek segti visi personu, kuras šo palīdzību saņem, izdevumi par advokātu, ieskaitot PVN, ar kuru tiek aplikta advokātu pakalpojumu sniegšana.
- 67 Nepastāvot iesniedzējtiesas papildu norādēm par to, tādu advokātu pakalpojumu aplikšana ar PVN, kas tiek sniegti valsts juridiskās palīdzības sistēmas ietvaros, nešķiet apšaubām šādu palīdzību saņemošo personu tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību.
- 68 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmā jautājuma c) daļu jāatbild, ka Direktīvas 2006/112 132. panta 1. punkta g) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pakalpojumi, kurus advokāti sniedz personām, kuras saņem juridisko palīdzību tādas valsts juridiskās palīdzības sistēmas ietvaros kā pamatlietā, nav atbrīvoti no PVN.

Par otro, trešo un ceturto jautājumu

69 Ņemot vērā atbildes uz pirmā jautājuma a)–c) daļu, otrais līdz ceturtais jautājums nav jāpārbauda.

Par tiesāšanās izdevumiem

70 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

- 1) **Padomes 2006. gada 28. novembra Direktīvas 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu 1. panta 2. punkta un 2. panta 1. punkta c) apakšpunkta pārbaude, ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantā garantētās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principu, nav atklājusi nevienu apstākli, kas varētu ietekmēt to spēkā esamību, ciktāl ar šīm tiesību normām ar pievienotās vērtības nodokli tiek aplikti advokātu sniegtie pakalpojumi personām, kuras nesāņem juridisko palīdzību valsts juridiskās palīdzības sistēmas ietvaros;**
- 2) **uz Konvencijas par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem, kas parakstīta 1998. gada 25. jūnijā, 9. panta 4. un 5. punktu nevar atsaukties, lai novērtētu Direktīvas 2006/112 1. panta 2. punkta un 2. panta 1. punkta c) apakšpunkta spēkā esamību;**
- 3) **Direktīvas 2006/112 132. panta 1. punkta g) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pakalpojumi, kurus advokāti sniedz personām, kuras saņem juridisko palīdzību tādas valsts juridiskās palīdzības sistēmas ietvaros kā pamatlietā, nav atbrīvoti no pievienotās vērtības nodokļa.**

[Paraksti]